

16. A társalgási stílus

Szerző dezs

Magyar nyelvtan tétel

15. A nyelv és a stílus viszonya, a stílus minősítése

Mi a nyelv?

A

nyelv a legegységesebb jelrendszer.

A nyelv egy közösség alkotása,

amelyet évezredek folyamán a

társadalom hozott létre, olyan

társadalmilag

elfogadott jel- és szabályrendszer, amely alapja

az egyes ember

beszédtevékenységének.

Mi a stílus?

Az

a kifejezőmód, ahogy a nyelvi

és stilisztikai eszközöket

felhasználjuk. A szó jelentése az idők

folyamán

változott, bővült (görög sztülosz:

eszköz, hegyes tárgy, római stylus:

íróeszköz). Napjainkban jelenthet a

művészetekben korokat, irányzatokat,

és

egyévre jellemző viselkedési módot,

modort.

Minden

közleményünknek (akár

szóban, akár írásban) van

stílusa. Ez lehet jó, rossz,

hatásos, lapos, eredeti stb…Minden esetben

keressük a megfelelő formát, a cél,

a funkció érdekében.

Választhatunk a nyelvi, stilisztikai lehetőségek

közül,

majd elrendezzük a választott

eszközöket.

Stílusérték:

a szó fogalmi (elsődleges)

jelentéséhez társuló

érzelmi-hangulati többletet nevezzük

stílusértéknek. A

stílusérték lehet állandósult

és alkalmi.

Állandósult

stílusérték: minden

szónak van állandósult
stílusértéke, ami a nyelvi
közösségben már
közismert.

Alkalmi

stílusérték: minden

szó kaphat alkalmilag más

stílusértéket, egyéni

felhasználás útján

jön létre, pl.: Jaj, de szép vagy!

Pozitív, illetve negatív értelemben.

Az

alkalmazott szavak lehetnek

motiválatlanok (megszokáson alapuló
hangalak és jelentés), vagy motiváltak

(a

hangalakból megérezhető,

kikövetkeztethető a jelentés, pl.: a

hangutánzó és

hangulatfestő szavak). A motiváltság

növeli a szavak

stílusértékét.

Minél

nagyobb az eltérés a megszokottól, a

hagyományostól, annál kifejezőbb,

eredetibb a stílus.

Stílusminősítés:

A szótárakban

alkalmazott stílusminősítés igen

sokféle lehet. Jelzi a hangutánzó,

hangulatfestő voltukat. Meghatározza használati

körüket: milyen nyelvi

rétegben, milyen műfajban, milyen

stílusárnyalatban szokásosak. Pl.:

éles

elméjű (választékos), jó

fej (bizalmas), nem az én zsánerem

(argó), buksza

(tájnyelvi), kellemes illatú

(választékos). Ha a szó semleges

hangulatú, pl.:

okos, akkor a szótár nem tüntet fel

melléte stílusminősítést.

FELADAT: